

Band och snodd. 1956

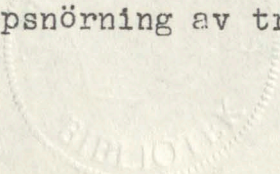
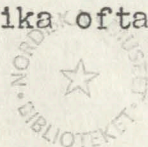
Nordiska museet har en betydande samling av band, som använts i allmogemiljö. Dessa har med få undantag haft samband med dräkten. Föreliggande utställning vill först och främst visa bandets olika funktioner hos allmogen, och för detta ändamål har utvalts en del band som kan anses representativa. Så när som på spelmanstället på fondväggen tillhör de utställda föremålen Nordiska museet.

Svenska allmogeband förekommer i vävning, brickvävning, språngning, flätning och i någon mån virkning, vilket inledningsvis redogöres för. Bland museets material dominerar det vävda bandet. Detta kan utföras i en bandvävstol, som möjliggör mönster av relativt komplicerad art. Jfr de svart-vita hattbanden från Leksand. Ett enklare redskap är bandskeden, varvid varpen ofta spännes mellan den vävande och någon möbel. Den kan också hållas spänd i en böjd grenklyka. Sådana har vi t.ex. från Dalarna.

Vid brickvävning används ett antal brickor, oftast fyrsidiga, igenom vilka varpen trädas. Skälet bildas genom vridning av brickorna ett fjärdedels varv. Denna teknik finns representerad i danska bronsåldersgravar. Fynd i gravar från vikingatiden vittnar om att man hade uppövat en långt driven skicklighet i denna teknik. (Jfr bild).

Även språngning leder sitt ursprung från förhistorisk tid. En språngad hårpryddad är känd från bronsåldern. De tekniska hjälpmedlen består av ett antal pinnar som flyttas undan för undan, allt eftersom trådarna snos om varandra. Ett språngat band är elastiskt, en egenskap som gör det särskilt lämpligt till strumpeband, pjäxband o.d. Detsamma gäller det flätade bandet. Flätning är för övrigt den mest primitiva metoden för bandtillverkning. Det fordras inga redskap utan garnändarna plockas upp med fingrarna. Detta tillvägagångssätt förklarar benämningen plockband, som har förekommit på flera håll.

En viss betydelse har även snodden som tillverkas med hjälp av en s.k. gaffel. Denna har två klor; på vardera formas garnet till en maska, varigenom den löpande garnändan hämtas upp, så att en ny maska bildas. Bland allmogen har snodden framför allt använts vid kjolkanten men lika ofta vid hopsnörning av tröjor och livstycken.

Då man ju tidigare saknade häktor, knappar och blixtlås - numera så självklara praktiska dräkt detaljer - spelade bandet en så viktig roll.

Som garnering har bandet haft sin givna betydelse, speciellt innan mönstrade beklädnadstyger började komma i bruk. Och slutligen har man vid fållar och linningar för smidighetens skull tagit bandet till hjälp, eftersom det tjocka vadmalstyget lämpade sig dåligt för vikning.

Utställningen har anordnats av amanuensen Inga Wintzell.